

Амбырд

Аеххуыс – регионы бизнесээн

РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдар ДЗНАЙТЫ Барис республикаейы Инвестициты советы амбырд саразта, амадзы аркастыгы цалдар инвестицион проектмæ, уыдонимæ – базалты фæскауы бындурыл минерал-бæмбæгæй конд продукци уадзæн заводы аразтадмæ.

Компанийы минæвар куыд загъта, афтæмæй, цы продукци уадздысты, уый аразт цæудзæн бынæттон хомæгæй. Йæ сæйраг нысан – цæмæй каркастæй аразт фæрстæ, мансардон агъуыстыгæ амадзы уæлхæдзæрттæн сæ

гæнæнтæ ис æви нæй, уый хынцгæйæ.
– Æппæт проекттæ дæр егъау сты. Республикæйы Сæргълæууæг **Сергей Меняйло** фæдзæхстмæ гæсгæ мах иумæ лыг кæнæм фарстатæ, аеххуыс кæнæм нæ регионы бизнесæн, аразæм ын уæлбар уавæртæ, зæххы хæйттæ дих кæнгæйæ, хъæугæ инфраструктурæ сæм бауадзынæн. Иу дзырдæй, архайæм æппæт аеххуысы мадзæлттæ дæттын, цæмæй бизнес рæза, амадзы йæхи рады аеххуыс кæна регионæн. Æмæ, кæй зæгъын æй хъæуы, сидын, йæхимæ инвестицион хæстæ чи ис, уыцы амалхомæтæм – куысты бынæттæ аразгæйæ, ма

хæрм сæфт ма цæуа. Проект аргъ у 5,4 миллиард сомы, кусæн бынæттæ та дзы уыдзæн 200 адæймагæн.
Уымæй рахизгæйæ, амбырды архайджытæ аркастыгы Гом акционерон æхсæнад «Газпром газораспределение Владикавказ»-æн хъæугæ

амадзæгты комплекс саразыны фарстамæ. Куыстат газы хæтæлтæ аразы амадзы газ хæццæ кæны фæлхасгæнджытæм, инфраструктурон хыз цалдæр кæны, йæ техникон уавæрмæ йæ цæст дары.
Инвестициты советы уæнгтæ байхуыстой базарад амадзы туризмы къаба-

зы, транспортон-логистикон комплексы проектты хъæппæрсты автортæм. Премьер-министр амбырды архайджыты æргом адзæхта, алы инвестицион проектыл кустæйæ, цы филиппинæттæ амадзы фæндæттæ бахæссын, уыдонмæ лæмбынæг кæсын, царды рауадзынæн сын

рох кæнут республикæйы бюджетмæ афойнадыл хъалонтæ æрвитын. Цы проекттæм аркастыгæм, уыдонæн сæ сæххæст кæнын æмгъуыдтæ амадзы химæрайст хæстæн анализ скæнут, – балхынцъ кодта йæ ныхас Дзанайты Барис.

ГАПБАТЫ Алетæ

Социалон фондæй

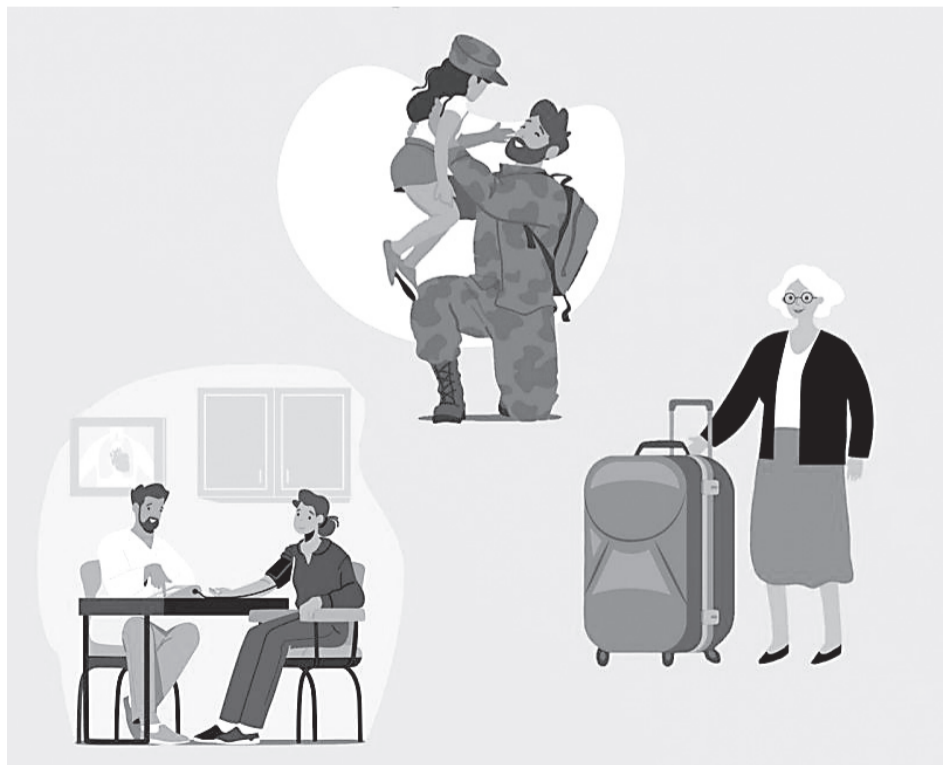
Федералон льготниктæн зониная

Æхцайы æрвлымæйон фидонтæ льготниктæм ис, ацы азы 1 октябры онг курдиат барвитгæйæ, иннæ азæн социалон лæггæдты къорд райсыны хуыз равзарыны бар.

Цæгат Ирыстоны цæрагæг чысыл хъуагæй 75 мин федералон льготникæй ныртæккæ 22790 адæймаджы социалон лæггæдты къорд исынц натуралон уагæй.

Социалон лæггæдты къордмæ хауыц рецептмæ гæсгæ фыст хостæй ифтонгад, санаторон-курортон дзæбæхкæнынад, горæттæгон поездытæ лæвар цыд, стæй дзæбæхкæнынады бынат амадзы фæстæмæ горæттæ 'хсæн транспортæй цыд. Адæймагæм ис ацы лæггæдтæ натуралон уагæй райсыны, науæд та сæ æхцайы эквивалентæй байвыны бар. Зæгъæм, хостæ райсæн ис натуралон уагæй, фæндаггадты аргъ амадзы санаторон-курортон дзæбæхкæнынад та байвæн ис æхцайы компенсацийæ.

Уæрæсейы Социалон фонды цæгатирыстойнаг хайад федералон льготниктæн фæдзæхсы социалон лæггæдты къорды райсты хуыз бинонвалентæн. Амынд заман лæггæдтæ райсыны бæсты æхцайы эквивалент чи равзæртæ, иннæ азы дæргыты уыцы льготникмæ йæ равзæртæ фæивыны бар нæ уыдзæн.
– Ныридæгæн социалон лæггæдты къорды райсты хуызæй райгонд чи у амадзы, иннæ азмæ ацы лæггæдты къорды райсты хуыз фæивын кæй нæ фæнды, уыцы адæймагыл курдиат нæм æрбарвитыны хæс æвæрд нæй. Льготник социалон лæггæдты къорд исыны хуыз фæивыны уынаффæ кæд рахаста, уæд 1 октябры æмгъуыдмæ курдиат барвитын хъæуы цыфæнды уадзæн уагæй: портал

«Госуслуги»-йы «Личный кабинет»-ы, бæстæйы Социалон фонды республикон хайады клиентон службæйы, науæд та – бирæкъабазджын центры, – зæгъы Уæрæсейы Социалон фонды цæгатирыстойнаг хайады разамонæг **Милдзыхты Аслан**.
Фиппаинаг: социалон фиддон æнæ курдиатæй кæмæн сфидар кодтой, ахæм сахъат адæмæн социалон лæггæдты къорд сæвæрынц натуралон уагæй. Социалон фиддон æндæразы 24 июлы фæстæ кæмæн сфидар кодтой, хæстон архайды ахæм ветерантæн социалон лæггæдтæ æхцайæ кæй сæвæрынц, уый нымæйгæйæ, ацы адæймагты хæс у

бахъуаджы заман социалон лæггæдты къорд натуралон уагæй бæттын фæдыл курдиат барвитын.
Ацы азы 1 февралы фæстæмæ мæймæ социалон лæггæдты къорды аргъ у 1728,46 сомы.
Уæрæсейы Социалон фонды иумæйаг контакт-центр: **8-800-100-00-01** (телефонæй фæдзураен ис лæвар; регионалон хайады куысты фæтк: къуырисæрæй чыппæрæммæ – 9 сахатæй 18 сахаты онг, майрæмбончы та – 9 сахатæй 16 сахаты амадзы 45 минуты онг).
УФ-йы Социалон фонды цæгатирыстойнаг хайады пресс-службæ

Парламенты Советæй

Дыгуры район: рæзты фæндагыл

Уыд Республика Цæгат Ирыстон-Аланийы Парламенты Советы радон амбырд. Амьдта йæ Парламенты Сæрдар ТУСКЪАТЫ Таймураз.

Советы амбырд аразт æрчыд горæт Дигорайы. Депутаттæ базонгæ сты, Дыгуры муниципалон районы муниципалон сконды фæзуатыл ивгъуыд аз национ проекттæ куыд æххæстгонд цыдысты, куыд рауадысты социалон-экономикон рæзты бæрæггæнæнтæ, стæй сæм ацы азмæ цæвæр нысантæ уыд, уымæ. Уый фæдыл уыд районы муниципалон сконды сæргълæууæг **Цагъаты Сосланы** раныхас. Куыд загъта, афтæмæй бюджетты уавæр у нывыл: куджытæ афоныл истой мызд, социалон хæстæ дæр æххæстгонд цыдысты æнæкæуылым-пийæ. Дзуаппон рæстæджы æфтиæгтæ сæм рауадысты 763 милуан сомæй фылдæр, хæрдзтæ – 755 милуан сомы. Хъалонты амадзы æнæхъалонты æфтиæгтæ, ивгъуыд азмæ абаргæйæ, 31 милуан сомæй фæфылдæр сты, хи æфтиæгтæ сæм рауадысты 173 милуан сомæй фылдæр. Æнæ федералон амадзы республикон бюджетты аеххуысæй сæххæстгæнæн кæмæн нæй, районы уыцы лыггæнинаг фарстаты 'хсæн Цагъаты Сослан ранымæдта: дон-уадзæн хызæгтæ раивыны хъуыддаг, Урсдоны доны-былтæ ауазæнтæй фæфидардæр кæнын, Дигорайы ног сыгъдæггæнæнтæ амадзы коллектор саразын, Мустыздæхы – Культурæйы хæдзар, Хъарман-Сындзыхъæуы та – спортивон зал саразын.

Уы лæмбынæг æркæсын амадзы «Хъæуон дохтыр» амадзы «Хъæуон фелсыр», зæгъгæ, ацы программæтæй парахатдæрæй пайда кæнын.

фы фæрцы кæмдæр фесты, кæмдæр та кæронмæ фæхæццæ кæнынц æхсæнадон бынæттæ амадзы хæдзæртты кæртытæ банывыл кæнынны куыстытæ, рацарæзт кæнæ бындурон цалцæггонд æрчыдысты ахуырадон кусæндæттæ, фæндагтæ цæ-

дæнцæг – царды дæр амадзы фæллой кæнынны дæр, – сæ куыстæн аккаг аргъ скæнгæйæ амадзы сын арфæ ракæнгæйæ, загъта Парламенты Сæрдар. Уый фæстæ сæ 'хсæн ныхас бацайдаг. Амалхæм адæймагтæ дзырдтой сæ хуыдытæ республикæйы экономикон дарддæрæй

Парламенты промисленность, бастдзинад, транспорт амадзы амалхæстмæ комитеты сæрдар **Киситы Мурат** ныхас кодта, районы экономикон рæзтæн цы гæнæнтæ ис, ууыл. Стæй йе 'ргом адзæхта районы ахсджиаг фарстатæм: муниципалон нысануæдджы фæндагты уавæр, бирæфатерон хæдзæртты бындурон цалцæг, уыцы цалцæгæн фиддонты фарста амадзы æндæртæм.
Социалон политикæйы нысантæ районы куыд æххæстгонд цæуы, ууыл ныхас кодта Парламенты наука, ахуырад, культурæ амадзы информацийон политикæйы комитеты сæрдар **Еленæ Князева**. Куыд загъта, афтæмæй, медицинон аеххуыс районы алы цæрабхъагтæ дæр хæццæ кæны, медицинон профæркастытæ дæр адæм ацæуы, уæддæр ивгъуыд аз рынчынты нымæц районы уыд республикæйы рæстæмбис уыцы нымæцæй фылдæр. Иуæй-иу медицинон дæснытæ дæр дохтыртæ сæм фæг нæй, уымæ гæсгæ ацы хъуыддагмæ хъæ-

Ахуырады къабазыл ныхас кæнгæйæ, депутат загъта, бындурон цалцæггонд кæй æрчыд районы авд сколайы, Хъарман-Сындзыхъæуы та аразт æрчыд, сывæллæттæн 120 бынаты кæм ис, ахæм рæвдауæндон. Дарддæр цæуыц Дигорайы 2-æм сколайы райдаийæн кылæсты бæстыхайы бындурон рацарæзты куыстытæ. Национ проект «Бинонтæ»-йы фæлгæты цалцæггонд цæуы Дигорайы рæвдауæндæттæй иу амадзы рацарæзты куыстытæ – Дур-Дуры 2-æм астаууккаг сколайы. Фæлæ ма ис районы ахæм ахуырадон кусæндæттæ, амадзы нырыккон оргтехникæйæ, спортивон, стæй хæдзарыдзаумайæ хъуаг чи æййафы.

Уыцы цалцæггонд, уæлдайдæр, Дигорайы кæрæтты цæуæг фæндаг.

рæзты гæнæнтыл, амалхæмæдон куыст рапарахат кæнынæн пæдзахад цæвæр мадзæлттæ аразы амадзы æндæр фарстатыл.

Уыцы бон ма Тускъаты Таймураз бабæрæг кодта Дигорайы спортивон комплекс амадзы, Дигорайы кæрон зæххыты цыппар гектарыл амалхæм адæймаг **Уæдаты Мæирбег** мæнæргъы амадзы цæхæ мæнæргъы (голубикæйы) бирæазыккон зайæгойтæ кæм байтыдта, уыцы хæдзарæд.
Спортивон комплекс Дигорайы фæзынд авд азы размæ, амадзы дзы ис алыхуызон спортивон хуызтæ – волейбол, баскетбол, армрестлинг амадзы æндæртæй архайыны фæдæттæ. Ис дзы нырыккон футболон фæз дæр. Æмæ футболон фæзы дæр, бæстыхайы алы залы дæр архайдтой æргойн спортивонтæ. Спорткомлексы куыстимæ Парламенты Сæрдары базонгæ кодта йæ директор **Тогыйты Вадим**. Дигорайы районмæ йæ кусæг балцы кæрон Тускъаты Таймураз журналисттæн загъта йæ хуыдытæ амадзы сæ фæивынтæн дзуаппытæ ратта.

Советы уæнгтæ ма цы республикон законты проекттæ равзæрстой, уыдон ивддзинæдтæ хæссынц «Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы пæдзахадон хæрзиджыты тыххæй», «Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы муниципалон службæйы тыххæй» амадзы «Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы зæххы ахастытæн уагдæттæг хицæндзинæдты тыххæй» законтæм.
Æмбырды фæстæ Тускъаты Таймуразæн уыд фембæлд Дыгуры районы амалхæомтимæ. Йæмæ иумæ фембæлды архайдтой Парламенты депутаттæ **Хæдарцаты Аслæнбег, Тауитты Алыксандр, Бердиды Кермен** амадзы районы разамынды – Цагъаты Сослан амадзы районы бынæттон хиуынаффæйады администрацийы сæргълæууæг **Туккаты Рустам**.
– Районы социалон-экономикон уавæрмæ аккаг бавæраен хæссуат, уæ фæрцы адæмæн ис куыст. Ивгъуыд æнусы 90-æм азытын дæснытæ сæрты ахизын уæ бон ссис, амадзы абон дæр æнтыстджынæй архайут, кæстæр фæлтæраен та стут

Уыцы бон ма Тускъаты Таймураз бабæрæг кодта Дигорайы спортивон комплекс амадзы, Дигорайы кæрон зæххыты цыппар гектарыл амалхæм адæймаг **Уæдаты Мæирбег** мæнæргъы амадзы цæхæ мæнæргъы (голубикæйы) бирæазыккон зайæгойтæ кæм байтыдта, уыцы хæдзарæд.
Спортивон комплекс Дигорайы фæзынд авд азы размæ, амадзы дзы ис алыхуызон спортивон хуызтæ – волейбол, баскетбол, армрестлинг амадзы æндæртæй архайыны фæдæттæ. Ис дзы нырыккон футболон фæз дæр. Æмæ футболон фæзы дæр, бæстыхайы алы залы дæр архайдтой æргойн спортивонтæ. Спорткомлексы куыстимæ Парламенты Сæрдары базонгæ кодта йæ директор **Тогыйты Вадим**. Дигорайы районмæ йæ кусæг балцы кæрон Тускъаты Таймураз журналисттæн загъта йæ хуыдытæ амадзы сæ фæивынтæн дзуаппытæ ратта.

Уыцы бон ма Тускъаты Таймураз бабæрæг кодта Дигорайы спортивон комплекс амадзы, Дигорайы кæрон зæххыты цыппар гектарыл амалхæм адæймаг **Уæдаты Мæирбег** мæнæргъы амадзы цæхæ мæнæргъы (голубикæйы) бирæазыккон зайæгойтæ кæм байтыдта, уыцы хæдзарæд.
Спортивон комплекс Дигорайы фæзынд авд азы размæ, амадзы дзы ис алыхуызон спортивон хуызтæ – волейбол, баскетбол, армрестлинг амадзы æндæртæй архайыны фæдæттæ. Ис дзы нырыккон футболон фæз дæр. Æмæ футболон фæзы дæр, бæстыхайы алы залы дæр архайдтой æргойн спортивонтæ. Спорткомлексы куыстимæ Парламенты Сæрдары базонгæ кодта йæ директор **Тогыйты Вадим**. Дигорайы районмæ йæ кусæг балцы кæрон Тускъаты Таймураз журналисттæн загъта йæ хуыдытæ амадзы сæ фæивынтæн дзуаппытæ ратта.

ДЕДЕГКАТЫ Зæлиная

Барад

Наркотиктæ йæм ссардтой

Уголовон кодексы 228.1-æм статьяйы 4-æм хайы пункт «г»-йы («Стыр бæрцæй наркотикон фарæзтæ ауæй кæнынмæ бахъауы») амынд фыдракæнд саразынæй кæй аххосджын кæнынц, Дæуджыхъæуы Цæгат-Ныгулæйнаг районы прокуратурæ уыцы нæлгоймагыл аразт уголовон хъуыддаджы пæдзахадон зылынкæнынадыл сразы.

Куыд рабæрæг, афтæмæй, фыдракæнд саразынæй кæй аххосджын кæнынц, уыцы адæймаг йе 'мдзæхдонны уынаффæмæ гæсгæ фарон октябры балхæдта 6 граммы наркотикон фарæз «метадон» фæстæ-

дæр æй Дæуджыхъæуы территориыйл наркотиктыл сахуырауæгæ адæймагтæн ауæй кæнынæн. Зæхъналæг нæлгоймаг Дæуджыхъæуы Уалдзыгон амадзы Владикавказ уынгты саразта наркотикты сусæг æвæраентæ. Пъæлицæйы куджытæ амынд адæймаджы æнæзакъон архайдæн кæрон сæвæрдтой. Уæд нæлгоймагмæ баджигул кæнгæйæ, барадхъахъæнджытæ йæм ссардтой наркотикон фарæзтæ.

Пæдзахадон зылынгæнджы хъуыды хынцгæйæ, тархондон закъонхалæг адæймагæн рахаста 10 азы дæргыты карз фæткы ахæстоны фæбадыны тæрхон.

ХЪАРАТЫ Карина

Ахудынаән

Фыдхуос – хәдзархал

Ног Бәтәхәйиһыһуы Хадзымурат нымад лаг уыди, ағдауылхәст. Дзәгәл хырт-мыртт әм нә уыд, алкәмән дәр иә зәгынаг әргом загътаид. Дәрддзәфгомау әм цард Иван, хәлддзәг зәронд лаг. Кәм-иу баләууыд, уырдыгәй-иу уайтагд худын райхуыст.

Иу бон Хадзымурат әрбарынчы, әмәә, хәдзари куы нчыи хуыздәр кодта, уәд әй рынчындонмә аластой. Иу куури дзы басабыр, дохтыртә йәм сә хуос әрдәрдтой әмәә йә хуамә майрәмбон сәжмәә рауагътайккой. Цыппәрәмы та иә хәдзар уәджытәй байдзәг – горәтәй иә цоты цот, суанг ма Бетгырбухәй иә хәрәфьрттә дәр әрәмбырд сты, хәлддзәгәй әрвостой сә рәстәг, сәхи цәттә кодтой райсоммә, сә бабайы әрбащыдмә.

Уыцы заман Иван дзәбәх хуымәлдзәфәй сә рәзты әрәщыцд, әмәә, уырыссаджы загъдау, йә «ориентир» фәсәфәты. Ай кәщы ран дән, уыи бәзонн, зәгъгә, фыц-цаг цы хәдзармә әрхәщә, уыи кулдуар йәә ләдзәгәй ныхоста, әмәә уыһәрмәә хәрәфьрттәй иу рауад. Иван расалам кодта, стәй ләппуйы фәрсы, чи стут, кәй хәдзар у, зәгъгә. Уыи йын дзуап ратта, Хадзымураты, дам.

Иван йә кухтә хәрдмәә систа дзуарәвәрдәй әмәә ләппумә дзуры:

– Хадзымураты, зәгъгы? Уәдә... ахицән!..

– Әмәә расыг ләг дәрәддәр фәраст, ныггәмәрзәә кодта, кәщырдәм ын цәгәә у, уыи.

Уәдмә уырысы цәрәг хәрәфьрт цытә нымбәрста, Хуыцау йәә зәнәг, әмәә фыдожы уах бахаста мидәмә, ца-вәрәдәр ләг, дам, әрбадзырдта, Хадзымурат, дам, ахицән.

Бәстә хәр әмәә ахт сис, нә цәугәә хох, нә ләугәә мәссыг, дам, ракалд, цы раджы нә нууагъта, цы тынг, дам, фәтагд кодта Барастыры бәстәмәә. Сых дәр әрбамбырд сты. Телефонгәй әбуалыг хабар хәстәджытәән фехуысын кодтой, әмәә уайтагд кьорд машинаы фәзынд хәдзари раз. Адәм хәдтулгәты сәхи бакалдой әмәә сә ны рынчындоны 'рәдәм сәрәзтой. Сау марийгәнгәә кәртмәә бакалдысты, әмәә сәм гыщыл фәстәдәр, ай чи хабар у, цәй хәр-хәләбә у, зәгъгә, Хадзымурат йәхәддәг ра-цыд...

Ләг мадзаләән конд у

Цы не 'рхуыды кәндзысты иуәй-иу әрыгон «патриот-гәф», цәмәй Райгуыраән бәстәйы раз сә хәс ма батфидой, цы не 'рыфтдзән сәә зәрды. Ныртәккә чысылыг-стырәй политиктә стәм, зәнәм алы фарстәән дәр дзуап.

Зәгъгә, әфсадәй йәхи чи тылиф кәны, уыдон афтә зәгыныч, сәвджын чысәтыи хицәуыты фыртты, дам, куы фәнәм әфсәддәон кәмиссарәды, уәд, дам, мах дәр уым баләудзыстәм...

Рәстәдзәгәй әвәзәрды мә сыхаг Азәмәты сәры дәр. Әмәә йәм куы фәсидатты, кыамисы ацу, зәгъгә, уәд бәвдәлд әмәә йәхи куыры әфсон скодта. Уыдис әм цыдәр мәнәг гәхәттәтә дәр, әмәә ма йын әрыгон чызг – цәсттыи дохтыр диссаджы тәригәддәтә дәр фәкодта, ахәм әвзәнгәй, дам, дунейы рухс ма уын, уымәй әвири-хуәдәр цы ис.

Цалдәр боны ращид, ләппуйәән йәә тын йәә кьух сардта, фәрвәзәти әфсәдмә цәуынаәй әмәә йә фырицнаәй кино-мә фәраст. Ам ыл йәә хысмәт гыщыл ма, уәд гадзрахәтәй ращыдаид – йәә тәккәә фарсмә уыцы цәсттыи дохтыр бадт фәци. Иу Хуыцау әй сәфәта, фәләә ләг мадзаләән конд у, әмәә Азәмәт кәдәмдәр дәрмәә кәсәг йәхи скодта, афтәмәй чызджы уәхк әрхоста әмәә йәә фәрысы:

– Ме 'фсымәер, бахатыр кән, дыууын әстәәм автобусы раст сәбдәтәң?

«Йесо Чырысти...»

Ирон адәмәән, дам, сә рагфәдәлтә саргьыл гуырыдысты, ләгдзинәд, әхсар сә туджы ис, әппәт дунейы дәр хуыстгонд у. Фәләә, хыгагәән, фәстәг рәстәг махмә дәр фәзынд, әфсадмә цәуынаәй тәргсәә чи кәны, ахәм ләппутә. Худинаг кәныч сәхи, сә бинон-чы, сә мыггәгәй. Әфсәддәон кәмиссарәдмә алыхуызон гәхәттәтәә самал кәныч зәнәг дохтыртәй, кәм та сәә әлхәнгәә бакәныч, әмәә дзы әвәст чи «хуысгәә нәл фәкәны», чи «цәстәй нәл фәуыны», кәмәә та дзы разыны, нырмә медицина кәй нә зыдта, ахәм нызыхатт.

Мәнә та ныр дәр ныййарджытә сә «рынчын» ләппу-ләгтмә кәмиссарәды агъусты «әрхулайы» райстой, сә гәхәттәтәә сә кьухы, афтәмәй. Алчидәр дзы йәә зәрдә дәрда, йәә «саби» хәдзари кәй баззайдзән, уыл. Хатгай-иу сә хәләбәа бынтон куы сәвәронд, уәд-иу сын амы куыджытә бауәйдзәф кодтой, ма нә хыгдарут, басабыр ут, зәгъгә. Әппынарәджиу әфсәддәон кәмиссарәән сә хәрыныхасәй йәә бон куы нәл уыд, уәд сәм йәхәддәг ра-цыд. Адәм куы фәсәбыр сты, уәд сәм дзуры:

Тыкгәә дәр мащәуыл кәнүт, мах дохтыр Йесо Чырыстигәә уәлдәй нәу.

Ныййарджытәә исдуг фәджих сты, стәй дзы иу әрәджи-ау афарста:

– Ома, уыи хуызәән зәрдәхәләр, зәгъгынмә хыавыдтә?

– Нәгъа, уыи рынчынтәм Чырыстийау ләмбынаг куы 'ркәсы, уәд «кьурматә» хуысын райдайынц, «уынгәә чи нәә кәны», уыдон сәә цәстгәй ракәсыч...

«Ленин»

Уарзондзинады бындырыл сә цард баиу кодтой Сәуджән әмәә Зәрәддәә, әмәә уыцы рәсугд ән-кәрәны ахәсты уыдысты бирә азты. Фәләә уы-рыссагау «привычкә» кәй хоныч, уыи сәм дуар әрба-хоста, әмәә ләг сәддәдзәст. Сылгоймаг ахәм хуыддаг уайтагд банкяры, әмәә иуәй-иутә райдайынц сә ләгты фәстә «цун» кәнын, иннәтә хуагътәә әмәә цәхәхсты фәры фәархәйынц сә кәддәры монцтә сног кәныыл... Зәрәддә дәр гуырысхоты ахәсты фәци, фәләә, куы нәә

фенәй дәә дыууәә цәстәй, куы нәә 'рцахай «фидракәнд» саразгә, уәд зын дзүрән у, әмәә уал быхсы. Стәй, иугәр ләг йәә хуос әддәмәә адардта, уәд йәә фәдтәә сәфрынмә тынг сдәсны вәйиы, әмәә йыл, марадз, цу фәхәст у.

Фәләә иу райсом тынг мәстджынаәй систад Зәрәддә, ныртәккә йәә мойән хуамәә йәә хуын ацәгъда. Цәвит-тон, дысон Сәуджән кьуымәлдзәфәй әрбащид хәдзар-мәә әмәә куы бафынаәй, уәд кьорд хатты... Уәвгәә, уәхә-дәг байхуысут:

– Нәә ләг, ныр дәр ма нәә басәттынмә хыавыс, тар әх-сәвтәм куысты нәә, фәләә хыапхәй сылгоймәгтмәә дәә «фәллад» кәй фәуадзис, уыл? Дысон мәәм цалдәр хатты дәә фыны Надя, зәгъгә, цәмәә сдзырдтай? Чи дын у уыцы Надя?

– Әндәр исчи ныссуйтә уыдаид, фәләә Сәуджән уайтагд сәрәхст:

– Нәә дәә бауырндзән, мәә бәлон, фәләә мәә фыны Ленин уыдтәән, әмәә...

Йәә рахиз цәст

Ахьберд йәә рәстәдджы диссаджы хәрзонд ләппу уыдис, астаунараг, фәстәнуәхск. Хәуы чызджы-ты әхсәв хуысәг нәә ахта, уәдәә дзы кәй хай фәуындзән, зәгъгә. Фәләә фыдбон хәст райдыдта, әмәә Ахьберд, кәйдәртау, кьаба нәә скодта, фыццәг бонты араст тохы быдырмә.

Цыппар азы фәстәә хәстәвәлләдәй йәә хәдзарыл сәм-бәлд, әмәә раздәрау уәнгджын, фәстәнуәхск ләппу цы-быр рәстәстәг йәә амонд ссардта, кәд тохы цәхәры йәә рахиз цәст нууагъта, уәддәр.

Зәрәддәйы хул сах абәдти – уыл әрәвәрдта йәә иунаг цәст Ахьберд, бирәә чызджытә та куырдуаты баззәдысты.

Ныр мәнәә йәә уәрәхә кәарты сәнәфсыры бын бәды Ахьберд әмәә йәә чысыл хуртыл, йәә фыртфырыты зәнә-гыл цин кәны, кәснынаә сәм нәә 'фәсәды. Уәд сәә иуәмә фәдзыры, уәд иннәтәә, әмәә сыл йәә дәрзәг кьухтә әр-сәрфы:

– Сосик мәә галиу цәст у! Аслан, ды та мәә рахиз цәст дәә!

Гыщыл ләппу исдуг зәронд ләгмәә нымдзәст, стәй йәәм дзуры:

– Баба, гьомәә сохьхыр куы дәә, сохьхыр!

Марды ләвар

Зәрәддәйыл кәд әртиссәлд азәй уәләмәә цәуы, уәддәр, әвгәг сылгоймагән куыд әмбәлы, афтә йәәхиимә зилы, йәә хәдзари дуарәй куыд уа цы уа фадыбарцитәә нәә рахиздзән. Алы дәрәсмәә дәр әм ис авигәәнәнтә – кьударәнтә, фәрдгуйтә, хуысдәрәнтә әмәә әндәр әхәм лыстәг дзуәмәттә. Кьәс-кьәсәнтәә куы рараст вәйиы исты хуыддәджы фәдыл, уәд әм сыл-гоймәгтәә хәләг фәкәныч, нәлгоймәгтә та – тәхуди...

Сыхәгтә фондзәдзәд чызг Зәли сәм айфыццәг әрба-уади, әрзылды хәдзари кьуымты, әмәә иу афон йәә цәст әрхәщид, Зәрәддә йәә «диссәгтә» цы хәддын зырнаәй-зылд кьопны фәдари, уыл. Чызг Зәрәддәйы фәрысы, дәә фәрдгуйтәм, дам, дын әркәсон. Зәрәддә йын разыиы дзуап куы ратта, уәд, әвәддә, чызгән йәә гыщыл дәр диссаг куыд нәә – йәә цәсттыи цәхәртәә акалдой, иу-гай-дыгай сәә йәәхиуыл барынамә фәцис. Әрәджиуа усы фәрысы:

– Зәрәддә, адонәй мын истытә ратдзынәә?

Сылгоймаг ын дзуап ратта, куы амәлон, уәд се 'ппәт дәр дәуәән баләвәр кәндзынәән, зәгъгә.

Чызг иу уыс хуысәй фәләууыд, цәуылдәр асагәс кодта, стәй загъта:

– Әмәә ма мард ләвәрттә фәкәны?

Йәә мады йын мысыдысты

Сәуджән әмәә Зәрәддәйән сә хистәр чызг Азауы фыццәг кураг куы фәци, уәд ныййарджытә цәх-гәр нылләуыдысты, махмә, дам, куринаг чызг нәй. Әмәә куыд нәә! Әдәппәтәй йыл әстдәс азы цыдис, әмәә йәә мад әвналиын ницәмәә уагъта, хәдзари куысты-тәм нәә әрәхст. Ды, дам, мын ахуыр кән, стәй уыдәттә дәр байафдзынә.

Азау кондджын, бакастджын уыдис, әмәә йыл ләппутә сәрдзәфтәә кодтой. Цәй ахуыр әмәә ма цәй әндәр, уай-тагд йәә хуос моймәә цәуынамә адардта. Уарзон скодта, баныхас кодтой, әмәә иу изәр чызг йәә фәдыл афардәг. Иуафон Сәуджән әмәә Зәрәддәмәә фәхабар чынди, уы рәссугыды, дам, уын агәлтәә кодтой, уым әмәә йәә уым агу-рут.

Фыд цәхәртәә сугән фаста фыр мәстәй, Зәрәддәйы ахос фәци хуыддаг, ды, дам, ын зыдтай йәә зәрдәйы уаг әмәә йәә цәуылынәә баурәддәтәй. Фәләә ма цу, донмә фәрәтәй ләбур. Гәәнән нәл уыдис, бафидыдтой. Чынд-зәхсәв скодтой, әмәә дыууә уарзәгой удәән цард бацай-дагъ. Әрыгон кьайгәгәнән хицән фәтер нәә уыдис, хицау әмәә әфсин та лыстәг әркәкысты әмәә тынг тагд раир-тәстөй, сәә ног чындз хәдзари ләмбынәгдзинадәй дәр дәр кәй у, нәә зоны нәдәр гәртәә 'хсын, нәдәр – әфснай-ын, дидитәә әмәә цацатыл әй Хуыцау бафтыдта. Мәсты кодтой, дзәвгәр фәбыхсыдысты, әфсин-иу ын сабырәй уйдзәф дәр бакодта, фәләә йәәм хуысәг нәә уыд.

Иу ахәм уйдзәфы фәстәә чызг йәә цәгәтмәә тәргай алыгд әмәә йәә мадәән хәстәтытә кәны, ме 'фсин, дам, мәә әппындәр нәә уарзы. Мад дәр йәә бухаст чызгән тә-ригәәдзәгә сәс, рафәрс-бафәрс әй систа:

– Тынг дәә әфхәрдтой, мәә кьона? Загд дәм кодтой?

Чызг дын фәкәнаә әмәә афтә:

– Нәә, мәнмәә тынг нәә загд кодтой, фәләә-иу дәә әрәх әрымысыдысты...

Иры хәзнадонәй

Хьуыссәеты бәх

Цобькәтәә Хиуы комы әлдариуәг кәнын куы райдыдтой, уәд сәә тә-ваг ирон адәмәә дәр хәщә кәнын райдыдта. Ирон адәмәй хуамәә скодтанкой хәлондар. Сәә туджы әрхәгәй цы магуыр муртә, магуыр кәлечытә куыстой, уымәй дәр хуамәә Цобькәтәән фыстанкой хә-лон, уыданкой уәзәуә әфсондзы бын, сәә сәр схыл кәнын бон сә куынауал фәуыданд, афтә.

Тырысыгом әмәә Хуыраән дәлөйы адәм уыи сәә сәрмәә нәә 'рхастой. Әрәмбырд сты Кьобмә. Арвистой Цобькәтәәм Сәнамаә. Уыдон әр-бащыдысты, әмәә уынафәә кәнын райдыдтой. Хуыссәеты Алыксандр, зындгонд ләг, хорз зыдта гуырдыа-гау дәр, се 'хсәнәй систады әмәә райдыдта дзуры: «Мах, магуыр ирон адәм, хәзәдгидинадәй нәм куы ныцы ис, бирәтәә цуангәнгәйә куы цәрыч, уәд уын цәвәр хәлон ба-фидәм? Цы фәйнаә гәбәр хьуд-жы нәм ис, уыдоны урсаг сымәхән куы раттәм, уәд нын нәә сынахәлт-ты хурхытыл ныхәцут, әмәә амәлоу.

Нәә бафәраздзыстәм уыцы уәзәуә уавәрәән, кәнәә цард, кәнәә – мәләәт». Цобькәты әлдәр ашы ны-хәстәм куы байхуыста, уәд әм хорз нәл фәкәкыст. Бам-бәрста, тугкалд кәй әрәуә-дзәнис, уыи, әмәә йәәхи фәу-рәдта.

Рәстәг цыдис. Иу бон Хуыссәеты Алыксандры дуармә иу чапар әрхытис йәә бәхәй. Мына-йәгтәә дысы бащыдысты, ай цы хабар у, зәгъгә. Алыксандр әлдари зәр-дәмәә тынг фәщыдыс ныхәсәй дәр, стәй уындәй дәр. Сәвәрдта йәә ирон хәуәтәән чапарәй. Кәд әй нәә фәндыдыс уыцы куыст кәнын, уәд-дәр йәә бон «нәә» зәгъгын нәә бащис.

Иәә куыст хорз цыдис, әлдәр дәр дзы сәрыстыр уыд. Кьорд рәстәдджы фә-стә әрбарыста Алыксандрмәә: «Дәә хорз әмгәрттмәә, дәә хорз хәәук-кәгтмәә мәә хәдзари куыд сәмбә-лай, афтә». Уыи бәргәә нәә фәнды-дис, зыдта йәә, уыи фәстәә йәә бирәә фәлхәстәә кәй бахәуудзән, уыи. Хәдзар дәр ахәм рәвдз кәм уыдис, әлдари фәхончын бирәә цыдәртәә хуыдис. Араст йәә хорз хәәуккәгтм-әә Цобькәтәәм.

Куынаә фәбадтаиккой хорз, куынаә дзы уыдис хәрд, ноик, скодтой әф-сымәргәндтәә. Кәәрәдзиуыл стыр-зәрдәә нәә сундысты, кәәрәдзиуыл гадзрахәтәй нәә рәсәудзысты, уыи тыххәй банызтой. Сәә бадт кәронмә куы 'рхәцәә, уәд Цобькәты әлдәр сыстәдис әмәә загъта: «Мәә бәхтәә Сәнайы сәрмәә цыкьырыны хызыч, дәә зәрдәмәә дзы кәщы фәщәуә, уыи дәәхицән рәвзәр әмәә йәә алас». Ә-дәраән йәә бәхгәстәә уыдысты кәс-гәттәә. Йәә бәхтәә-иу зымагон Кә-сәдкы уыдысты, сәрд та – Сәнайы. Алыксандр уыцы бәхтәәм акастик, стәй бәхгәстәән загъта, уәхәддәг мын раттут, кәщы мын уәд уарзы, уыи, зәгъгә. Бәхгәстәә әрбаластой рагъауы кәронәй сау маеллаг бай-раг. Алыксандрәән йәә зәрдәмәә нәә фәщыдыс, фәләә цы гәәнән уыд. Әр-

той, әмәә хуыддаг уыыл ахицән. Ләг уәзәуәәй-уәзәуәдәр кодта, нәл хә-щыд йәә уәнгтыл. Бинонтәә старстыы, сәә цәссыг калдой. Кокайты Знауыры ус Бабалә цардис Гагуаты, хуыст-гонд дәсны уыдис. Әрщыдысты йәәм, радзырдтой йын Алыксандры хабар.

Бабалә аджих, стәй загъта: «Зин әй асхуыста. Уәә хьомы астауә хулон рауәд ис, әмәә йәә снывонд кәнүт, фыдбылызәй йәә цы дзүәртәә бахи-зой, уыдонәән».

Нывәндтәә бәргәә скодтой, фәләә дыккаг бон ләг ахицән йәә цардәй. Комбәстәә әрәмбырд сты әмәә йәә баныгәдтой.

Бәх йәә хицауы куы нәл уыдта, уәд уасыдыс, агурдыта йәә барәджы. Донмә-иу әй куы ауагътой, уәд-иу афардәг, Алыксандрмәә цы хәуәты уыдысты, уыцы хәуәтәм. Изәрәй-иу фәстәмәә уасгәә әрбахәцәә, йәә хид-иу калдис, афтәмәй. Ләджы зиан сын уыи нәә ракодта, ашы бәхы тә-ригәәд куыд хәрдта бинонтәәм. Хәрг-гәә дәр-иу нәл кодта, афтәмәй ләу-уыдыс әнкәрдәй йәә кәвдәсы раз. Хуыссәеты Асләмьрзәә әмәә Цә-болты Бәхән, сәә амонд әвзәрәйәә, бәхтыл бащыдысты Тырысымә. Хәл ләппутәә тыхтард фәкодтой бәхты. Бакаты саулох әрыгон бәх нәл уыдис, тынг бафәлмәщыдыс, афтәмәй ма Окрохәнамаә рахәщәә. Кокайты Тыанә хуәыи хицауәй куы-ста. Бәхы ахәм хуызы куы фәдта, уәд схәртәә кодта Асләмьрзәйыл, цәуыл амардтай бәхы, зәгъгә.

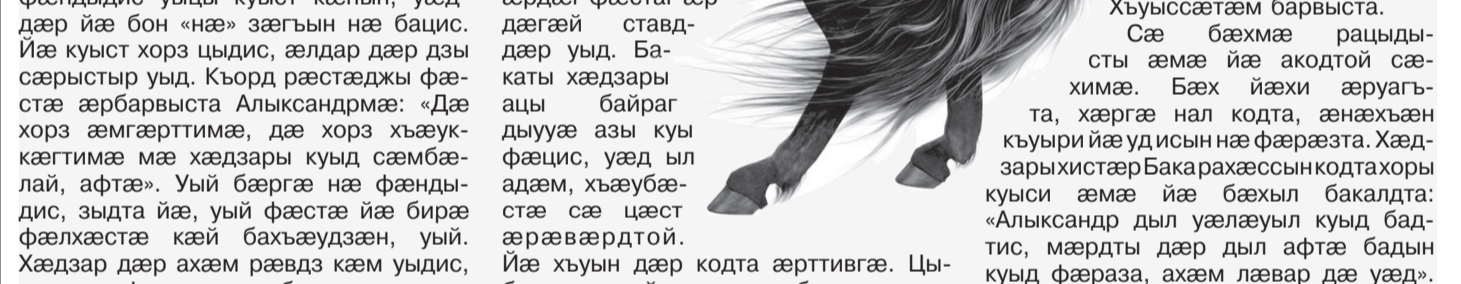
Байста йын әй әмәә йәә схәкы бакодта. Йәәхәддәг Хуыссәетәм барыста.

Сәә бәхмәә ращыды-сты әмәә йәә акодтой сә-хымәә. Бәх йәәхи әруагь-та, хәргәә нәл кодта, әнәххән кьуыри йәә уыдысын нәә фәрәзтә. Хәд-зәрхыкәгә Бакражәссынкодтахоры куысы әмәә йәә бәхыл бакалдыта: «Алыксандр дыл уәләуыл куыд бад-ты, мәрдыт дәр дыл афтә бәдн куыд фәраза, ахәм ләвар дәә уәд».

Бәх бәзыр-зыр кодта, иу хатт ма Ба-камәә сәкәстик әмәә йәә уд систа. Хуыссәетәә галтәә дзәныгы сиф-тыгтой, сәвәрдтой йәә дзәныгы әмәә йәә, «Бәлвәсты бын» кәй хуыд-той, уырдәм ныллатой. Цыкәйы йәә бәхтыхтой, стыр дзыхьх ын схәхтой әмәә йәә баныгәдтой.

Алы аз дәр, хуымтә әхсәдгәйәә, дуртә калдой, кәм ныгәд уыдис, уырдәм, әмәә уыи бәэрзонддәр кодта. Хуыссәетәә ныр дәр ма фәдзурынц, нәә саулох ашы цәнды бын ныгәд ис, зәгъгә. Ашы саулох куы амардис, уәд комбәсты хәстәг хәуәтәй әрбащы-дысты, тәфәрфәсгәәнәгә кодтой, уы сәры бәсты фәщәуәд уы адджын фәс, зәгъгә. Хуыссәетәә әрбащәуәг адәмәй фәсәрымы сты әмәә кусарт акодтой.

ХуыССЕТЫ Митяйы ныхәстәй йәә ныффыста ТУАТЫ Гәләу. ЦИГСИИ-йы архив

б а - кодта М ы н а - м а. Бай-раджы сар-гяхуыр райдыдтой. Байраг уыдис сагар-тәән, ома, әл-вәст, йәә раззәг әрддәг фәстәг әр-дәгәй ставд-дәр уыд. Ба-каты хәдзари ацы байраг дыууә азы куы фәщис, уәд ыл адәм, хәуәубә-стә сәә цәст әрәвәрдтой. Иәә хуын дәр кодта әрттигә. Цы-быр ныхәсәй, диссаджы бәх сәс.

Алыксандр Уәлвәзәмәә цыдис алы бон дәр әмәә-иу цыбыр рәстәг-мәә йәә куыстытәә конд фәщис. Иу рәстәдджы, Мынамаә цәуәгәйәә, кәщы-дәр хуәыи афәстиат, әмәә йыл бата-лыл. Мынайәә Окрохәнаыи астауә ис иу айнаг кьәвдәә, «Хәйрәдджын кьәвдәзә» әй хуыдтой. Уырдәм куы бахәцәә, уәд кьәвдәзәкәй кәйдәр хәәр фәщыдыс. Ратылд дзы сыдкы-ты кьуыбар әмәә сәә разы цәхәгәрмә әрләууыд. Бәх әвиппайды ныхуыр-тыт кодта, нәл комы размәә. Алы-ксандрәән йәә сәры хуын арц сәбдист. Бәхы әрцәвта. Уыл ехсы цәф никуы сәмбәлдид. Фәхста йәәхи размәә әмәә уайтагд Мынайы баләууыд.

Радзырдта йәә фәндәджы хабар сәә бинонтәг. Әфсин скодта әртә ләуасыи әмәә скуывтой: «Кәд исты фыдбылыз уыдтә, уәд дәә хьомы ацы әртә ләуасыи фәуәд. Алыксан-дрмәә мащы бар дар». Уыгәрд ныккод-

Ирон хәлдзәг ныхәстәә

Семы дзуапн

Дыууә «уәздән» кьыдыдипты Санаты Семы «фелхыск» кәнынмә хыавыдысты әмә

Нæ фыдæлты цардæй

Хæмыцаты минкый (чысыл) Хæмыц

Нæ дæнæты бадиæтæ фыдæлтæ нын куыд дзырдтой, афтæмæй æртæ лæджы – Хæмыц, Цæргæс æмæ Азнаур раджы кæддæр рацдысты Гуырдзыйæ Дыгуры комæ, æмæ, дам, æдлар Астанты Дзамболатæй ракуырдытой, цæмæй сæ уым бауагътаид царын. Астаны фырт сын царыны бар ратта.

Хæмыц æрцард Стыр-Дыгуры, Цæргæс – Къуссуы, Азнаур цъус рæстæг ацард Стыр-Дыгуры, стæй алыгд Кæссæгмæ, уым йæ номыл сымгга кодта, æмæ фæстæгмæ сис уæздан Азнаурты мыггаджы фыдæл.

Хæмыц дæр сымгга кодта йæхи номыл, афтæмæй Стыр-Дыгуры фæзынд Хæмыцаты мыгга.

Хæмыцатæй бирæтæ алыгдысты, чи – Толдзгунмæ, чи – Сечермæ, Сырх-Дыгурмæ, Чымытимæ æмæ Тырысгоммæ, æндæр рæттæм.

Цæвиттон, кæсгон æдлар Тасолтанты Тасолтаны ном дардыл айхуыст. Рæсугъд æмæ паракатæй æрвыста йæ царды фæрныг бонтæ. Фæлæ æнусон ничи у. Иу рæстæг æррынчын, йæ кæддæры фидар уæнгтæ йын зæхх йæхимæ æлвасын байддыта.

Зæронд Тасолтан бадзырдта йæ авд фыртмæ æмæ сын загъта:

– Мæнæй уын пайда нал ис, мæ цæргæстæ, мæ цардвæндаджы кæрон æрхæццæ, фæлæ мæнæ уæ иунæг хойи сидæрхуыз ма бауадзут. Моймæ йæ дæттынвæнд куы скæнат, уæд мулк хуаг не стут, хæвæдзгидинадмæ-иу ма бахæлæг кæнут. Равзарут ахæм усгур, донæн йæ тæнджытæ чи нæ агурь, йæ лæгдзинад, йæ 'хсары фæрыцы уын далæ Ногъайты рæгъæуттæй фондзсæвæдз бæхы чи раскæра.

Бирæ нал ахаста зæронд Тасолтан. Йæ хъал цот æй кад æмæ радимæ сæмбæлын кодтой йæ зæххы хайыл.

Цыдысты бонтæ. Алы зындгонд цытджын минæвæрттæ хатыдысты Тасолтанты сæрыстыр æфсымæртæм: «Агурæм уæ адджын хæстæгæн, саккаг нын кæнут уæ иунæг уарзон хо Фатимæты рæсугъды».

Æфсымæртæ минæвæрттæн, æвзаргæ усгуртæн, иу дзыхай дзырдтой сæ фыды фæдзæхст.

Уæд, зæгъы, йæ амонд бавзарын фæнд куы скæны Стыр-Дыгуры цæргæ Хæмыцаты минкый Хæмыц дæр. Саргъ балпарста йæ хæрзонд æфсургыл, йæ рокхæ йын æрбалвæстæтæ кодта, йæхи ехсы цæфмæ чи никуы уагъта, уый ныцъычычгæ ласта æмæ афтæмæй йæ ных сарæзта Ногъайты рæгъæутты 'рдæм.

Дыккаг райсом, Бонвæронн стъалы бон-бон куыд кодта, афтæ минкый Хæмыц Тасолтанты уæрæх кæртты æрбаидыд ласта фондзсæвæдз бæхы, æртæ уæлдайæ. Æртæ æмæ фондзсæвæдз бæхы комытæфæй Тасолтанты кæртты сæрмæ мигъ сбдти.

Райсомæй раджы Фатимæты рæсугъд рудзынгæй ракаст æмæ уыйбæрц бæхрæгъуæ сæ кæртты куы

федта, уæд йæ 'фсымæртæм дзыур: – Мæрдфынæй баистут, æддæмæ ма уæ исчи акæссæд: нæ кæрт бæхæй йæдзæг куы у!

Æфсымæртæ рацдысты æмæ дисгæнгæ фæрыснц Хæмыцы:

– Мах дын сæдæ бæхы куы загътам, уæд ма сæдæйæ уæлдай уыцы æртæ бæхæй та иу мадырвады бæх у, иннæ уæ фыды номыл, æртыккаг та – сияхсæггаг, уæ дуар æвастæй кæй байгом кодтон, уый тыххæй.

Махмæ афтæ æмбæлы – ирон æгъдаумæ гæсгæ.

Цы ма загътаиккой æфсымæртæ? Хæмыцаты чысыл Хæмыцæн раттой сæ иунæг хойи, æмæ йæ уый кад æмæ радæй саста Стыр-Дыгурмæ.

Хæмыц Фатимæты-рæсугъды куыд ахаста, уый ма адам дзырдтой æндæр хуызы дæр. Тасолтанты кæртты бæхты рæгъуæ куы сымæлæлд, уæд Фатимæт йæ бæрзонд уæладзыгæй ракаст Хæмыцы-фыртмæ. Уæд чысыл Хæмыц йæ бæхыл саргъ галиумæ сæвæрдта æмæ уаты рудзгъуыты бын схæвæд.

Чызг æм æдзынгæ бирæ фæдæст, стæй йæ цурмæ рацид æмæ йæм дзыур: – Уый дæ бæхыл саргъ раст сæвæрын, аив сбадн куы нæ зоньс, уæд дæ цæй ус курыны мæт ис? Хæмыцы-фырт бахутд.

– Лæг цы нæ зоны, уымæй бафæрсын алип нæу, табуафси, бæхыл саргъ сæвæрын мын бацамон.

Фатимæты-рæсугъд бæхæй саргъ саста æмæ йæ раст сæвæрдта.

– Цы кодтон? – хаугæ-хауын ма, хæвæргæ дзырд бæргæ скодта, фæлæ йыл дуне баталынг.

Тасолтанты æфсымæртæ сæ иунæг хойен хабар куы фехъуысын кодтой, уæд цавдурæй баззад:

– Цы уын кодтон, цæмæн мын фехæлдат мæ амондджын цард?! – ныддзынæзта Фатимæты рæсугъд.

– Цæй, хыг кæнынæй ницъуал ис – æппинæрæджиау загъта æфсымæртты хистæр, – барæвдз кæн дæ дзаумæттæ, æмæ цæуын хæуы нæхимæ.

– Хорз, мæ домбай æфсымæртæ, хорз, афтæ фæлæуут, æз ныртæккæ мæхи арæвдз кæндзынæн – йæ цæссыгæй йæхи æхсгæ иннæ уатгæ, æмбисондæн баззад, фыдæвæг фæхæццæ Тасолтанты авд æфсымæримæ дæр.

– Цы кодтон? – хаугæ-хауын ма, хæвæргæ дзырд бæргæ скодта, фæлæ йыл дуне баталынг.

Тасолтанты æфсымæртæ сæ иунæг хойен хабар куы фехъуысын кодтой, уæд цавдурæй баззад:

– Цы уын кодтон, цæмæн мын фехæлдат мæ амондджын цард?! – ныддзынæзта Фатимæты рæсугъд.

– Цæй, хыг кæнынæй ницъуал ис – æппинæрæджиау загъта æфсымæртты хистæр, – барæвдз кæн дæ дзаумæттæ, æмæ цæуын хæуы нæхимæ.

– Хорз, мæ домбай æфсымæртæ, хорз, афтæ фæлæуут, æз ныртæккæ мæхи арæвдз кæндзынæн – йæ цæссыгæй йæхи æхсгæ иннæ уатгæ, æмбисондæн баззад, фыдæвæг фæхæццæ Тасолтанты авд æфсымæримæ дæр.

Куы нал æмæ нал здæхт, уæд æм æфсымæртты кæстæр бауад, фæлæ

Хорзы ном нæ сæфы

Зæрдылдарæн стенд

Паддзахадон фонд «Фыдæвæг хæххæнджытæ»-йы æххуысæй Дæуджыхъæуы, Хетæгкаты Къостайы номыл 13-æм скъолайы кадджын уавары байгом кодтой ацы скъолайы рауагъдон, сæрмагонд æфсæддон операциы фæмардæвæг Цогойты Раманы номыл зæрдылдарæн стенд. 2024 азы 25 апрелы хæбатыр хæстон фæмард, йæ 'фсæддон хæс æххæстæнгæйæ. Цыдис йл 40 азы.

Тохы быдыры цы хæбæ-тырдзинад равдыста, уый фæдыл УФ-йы Президенты Указмæ гæсгæ, Цогойты Раман хорзæхджын æрцыйд Суворовы орденæй. Скъолайы директор Бекъойты Аллæ

куыд загъта, уымæ гæсгæ хæстони цард æнæхæнæй дæр уыд æхсар, ныфсхæст, хæбатырдзинад æмæ Фыдæвæгæмæ уарзондзинадæй нывæст. Бекъойты Аллæ арфæ ракодта Рома-

ны ныййарæг мадæн, ахæм хæбæул Ирыстон æмæ нæ бæстæйæн кæй скъомыл кодта, уый тыххæй.

Мадзалы архайдта уæлдæр амынд фонд «Фыдæвæг хæххæнджытæ»-йы координатор Гобеты Светланæ дæр. Иу минут æдзæмæй алаууыны фæстæ номарæны архайджыгæ стæндзынæм сырх дидинджыты бæстыгæ сæвæрдтой.

САУТÆТЫ Тамилæ

Конкурсы лауреат

«Уарзын мæ мадæлон æвзаг...»

КУЫДЗИЛТЫ Оледжы чызг Камиллæ ахуыр каны Цæгат Ирыстыны Медицинн академийы педиатрион факультеты, бахызт æртыккаг курсæм.

Ирыстон – мæ кад, мæнæн – мæ зæрдæ

Куыд дын зæгъон, мæ удлæууæн, мæ бæстæ! Куыд тынг уарзын, куыд тынг фæмысын дæу... Æз мадау бауарзтон дæ хæртæ, Æрбацыдтæн, ныр бузынг дын зæгъын.

Ды барæвдыдтай мадау мæн дæ уарзтæй, Схастай мæн дæ суадæтты фынкæй. Дæ хæхты хъæр ныр дæр ма мысы зæрдæ, Дæ æрдзы фæд фæхæссын æз рæстæй.

Дæуæн, мæ удлæууæн, куыд зæгъон? Цæмæй дын бæфидон дæ мæт? Æнустæм дын мæ зæрдæйы дæ сурæт Фæхæсдзынæн Æрфæны фæдау æз!

Мæ Ирыстон! Мæ райгуырæн! Мæ бæстæ! Дæ хъарм къухтæй куыд узæлыс мæныл... Ныр афтæмæй æз ацы бон фæдзæхсын: Дæ цыт, дæ кад, мæ зæрдæйы цæрдзæн!

Фысы æмдзæвæгтæ, у æрыгон пост. Ахуыр кодта раздæр 5-æм скъолайы, стæй фæстæдæр 11 къласы фæдис каст Дæуджыхъæуы 13-æм скъолайы.

Æрæджы æппæт Ирыстон дæр айхуыст, Хæмбердиаты Мысосты номыл литературон конкурсы премийы лауреат кæй сис. Мæнæ куыд зæгъы Куыдзилты Камиллæ йæхæдæг: «Кæд мæ цард поэзиимæ уый бæрц баст нæу, уæддæр мæ хæс-сыл нымайын ирон аив ныхасыл кусын. Мæ царды зынгæ бынат ахсы ирон ныхасы аивдзинад. Ирон æвзагæй рæсугъддæр æвзаг нæй, афтæ мæм кæсы. Уымæ гæсгæ тынг уарзын ирон аив дзырд, ирон поэзи æмæ мæ райгуырæн Ирыстон. Кæддæриддæр иронау кæй хуыды кæнын, уый мын фадат дæтты фыссын мæ мадæлон æвзагыл.

Æрæджы бакастæн Хæмбердиаты Мысосты литературон конкурсы тыххæй æмæ мæ бафæндыд арвитын, мæ уарзон Ирыстыны тыххæй кæй ныффистон, уыцы æмдзæвæг. Мысост, куыд зонæм, афтæмæй тынг бирæ уарзта йæ райгуырæн бæстæ. Мæскуыйы ахуырæгæнгæйæ-иу рудзынгæй ракаст, уæддæр-иу Ирыстонимæ ныхас кодта. Уымæ гæсгæ йæ сфæлдыстад мæ зæрдæмæ хæстæг у. Ахæм хуызы ерыстæ стыр ныфс уадзынц æрыгон фысджыты зæрдæты, æмæ мæнæн конкурсы архайд ратта ноджыдæр ма ног тытæ.

Тынг æхсызгон мын у æмæ сæрыстыр дæн, конкурсы лауреат кæй сдæн, уымæй!»

БЫЗЫККАТЫ Земфирæ

Дзырдбыд

ФÆРСЫРДÆМ:

- 1. Сфæлдыстадон иуæг. 5. Европæйæг паддзахады сæйраг горæт. 8. Хинайæн. 9. Ирон адæмон сфæлдыстады тыхмийы балц. 10. Сæры хай. 12. Дынджыр. 13. Гутон сыгъдæгæнгæн дзаума. 14. Донгæды бæрцуат. 15. Сакъадах Дард Хурьскæсæн Уæрæсейы. 18. Нывонд, сæрвæлтау. 21. Адæмыхатт Европæйы. 22. Поселок Цæгат Ирыстыны. 25. Фæлитой, гадзрахатæй цæуæг. 27. Нарты кадджыты сæйраг архайджытæй иу. 31. Хæдзары хай. 33. Хъæу Алагыры районы. 34. Уæд фос куыд уарзта? – Фæсал сын ласта йæ æрчыийæ! (Къоста). "Хуыбады"-йæ. 35. ... йæ уæлфалдæй куы уасынц фараст уасæджы... (Къоста). "Лæскъдзæрæн"-æй. 36. Суджы схъыс. 37. Промышленнон горæт Японы. 38. Чысыл сæнар. 39. Уæрдоныл хосамады бændæн æлхивæн.

БЫНЫРДÆМ:

- 1. Уады размæ урс мигътæ. 2. Дæргы бæрц. 3. Рагон зæхбарæн дзаума. 4. Хæддаг маргъ. 5. Къуымæл. 6. Рæгъуæ, къорд. 7. Уырынгтæ. 9. Хуыз. 11. Пълотничы кусæн дзаума. 16. Ахуырæнгæн чынг райдайæн скъолайы. 17. Кæрдзынгæнгæн мигæнгæн, æфсины кусæнгæрз. 19. Спектакльтæ æвæрæн бынат. 20. ... æрра дæн, – цæй амондмæ дзырын? Ацы рæстæджы та амондджын чи у? (Къоста). "Циу"-æй. 23. Грамматикон хауæн. 24. Къухуæрдон. 25. Мыдыбындыты продукт. 26. Буары хай. 28. Зынаргъ дуры мыггаг. 29. Чынды, æлгъин, æнæфисс. 30. Нарты кадджыты архайджытæй иу. 32. Æфцæг, дагъ. 34. Дæндаг.

Crossword puzzle grid with numbered starting points for words.

Дзуаппытæ 6 сентябры мыхуыргонд дзырдбыдæн

ФÆРСЫРДÆМ:

- 1. Салф. 5. Цасм. 8. Æфсапæ. 10. Уазал... 11. Хырыз. 12. Махсымæ. 15. Салбар. 18. Аргъуæ. 21. Асæх. 22. Ссад. 23. Лывæзæ. 24. Æндар. 27. "Рухс". 29. Змис. 31. Сæрдар. 34. Анкара. 37. Раггæнд. 38. Рæвдз. 39. Ихуат. 40. Острава. 41. Асин. 42. Гæрз.

БЫНЫРДÆМ:

- 2. Адзал. 3. Фæлмас. 4. Карст. 5. Цæхæра. 6. Саргъ. 7. Туас. 9. Дзау. 13. Арæн. 14. Маст. 16. Агуындæ. 17. Бадзырд. 19. Гданьск. 20. Армавир. 25. Охра. 26. Оман. 28. ...уарзон... 30. Индиаг. 31. Сæрд. 32. Рувас. 33. ...агура? 35. Агуыр. 36. ...афтæ...

РЕКЛАМÆ, ХЪУСЫНГÆНИНÆГТÆ

Продаем конский перегной в мешках. Доставка бесплатная. Рекомендации по применению – на месте. Тел.: 8-928-856-90-89; 8-989-914-85-41 (Руслан).

Металлоизделия, двери, ворота, навесы из лексана, покраска ворот. Тел.: 8-928-928-88-24.

Для повышения плодородия почвы продаем качественный конский перегной и чернозем в мешках. Доставка. Тел.: 8-928-856-90-89; 8-928-856-90-83 (Руслан).

Покраска ворот компрессором, не снимая ворот. Тел.: 8-918-706-65-15 (Казбек).

Номеры радхæсæг редактор – Хæмыцаты Морис. Рауагъды редактор – Газзаты Фатимæ. Дизайн: 1-аг фарсæн – Гуыцмæзты Зæринæ; 2-аг фарсæн – Рубыты Нелли; 3-аг æмæ 4-æм фарсæн – Халиты Изæ. Корректортæ: 1-аг фарсæн – Дзоцкаты Тамарæ; 2-аг æмæ 4-æм фарсæн – Кæлукты Фатимæ; 3-аг фарсæн – Рæмонты Алинæ.

Footer table with contact information for Rastdzina newspaper, including registration details, editorial board, and subscription info.